

na splošno v § 327. k. p. Najsi je tudi priziv zoper sodbo sodnika poedinca uporabljen zgolj v obdolženčevo korist, a pride apelacijsko ali okrožno sodišče do spoznanja, da prvi sodnik ni bil stvarno pristojen, osobito da je sodil o zločinstvu, ki zanj po zakonu ni bil pristojen, razveljavi prvosodno sodbo, a le na predlog višjega tožilca ali državnega tožilca in odredi vse potrebno, da se pokrene zakoniti kazenski postopek ali se stvar odstopi pristojnemu sodišču (§ 406. odst. II. k. p.). Državno tožilstvo ima torej tu vpliv na odločitev o prizivu, ki ga je uporabil sicer zgolj obdolženec v svojo korist ali je vendar končno odločeno v njegovo škodo. Vzemimo pa, da pride do nove razprave in sodbe pred drugim stvarno pristojnim sodiščem, kjer se pa izkaže, da drže končno vendar le dejstva, ugotovljena že o priliki izreka, poslej po § 406. odst. II. k. p. razveljavljene sodbe. Tedaj je treba kaznivo dejanje kvalificirati prav tako, kakor v prejšnji sodbi, ki je bila svojčas predmet priziva, uporabljenega le v obdolženčevo korist. Ni sicer nikjer povedano, da velja reformacija in peius tudi za ta primer, a vendar se bo tu držati v § 327. k. p. izrečenega načela.

Druga izjema od načela po § 327. k. p. pa je izražena v določbi § 391. odst. I. zadnji stavek k. p. (§ 409. odst. I. k. p.). Ko se pri sodbi, izrečeni zoper obdolženca radi njegovega izostanka, ugodi prošnji obdolženca za postavitev v prejšnji stan, pride do nove razprave, a pri tej ne velja za sodbeni izrek načelo § 327. k. p.

Prekoračenje prepovedi po § 327. k. p. zoper izrečne predpise kazenskega postopnika pomeni kršitev materialnega zakona po § 337. toč. 3. k. p.

Delo desetega mednarodnega kongresa za kazensko pravo in izvrševanje kazni v Pragi (1930).

Dr. Metod Dolenc.

I. Uvod. Najbolj značilna poteza v naslovu navedenega kongresa («Xe Congrès International Pénal et Pénitentiaire») je bila ta, da je bil tradicionalno mednarodnega značaja. Taki kongresi so bili v Londonu (1872), Stockholmu (1878), Rimu (1885), Petrogradu (1890), Parizu (1895), Bruxellesu (1900), Budimpešti (1905), Washingtonu (1910), drugič v Londonu (1925), letos v Pragi.

Komisija, ki odloča o vseh organizatornih vprašanjih kongresa, je v svoji uvodni publikaciji izjavila, da je stavila na dnevni red vprašanja težjega značaja v interesu napredka za civilizacijo. O njih je dobila in je vnaprej publicirala 113 tiskanih referatov, kakor je to statutarično predpisano. O resolucijah sekcij je glasovalo vsikdar po več sto pravih članov kongresa iz vsega sveta (med njimi 88 iz Severne Amerike, 9 iz Južne Amerike). Kakšna je bilanca opravljenega dela?

Kar vnaprej izjavimo, da sklepi kongresov glede stavljenih vprašanj vobče ne morejo biti merilo za spoznavanje pravih smernic kriminalne politike in da se tega vrlo dobro zavedajo tudi kongresisti sami. Iz velikih govorniških bitk se porodi na vse zadnje kaj rada vodena kompromisna resolucija, ki kaže le, da se problemu ni dalo iti do dna. Te občne nevšečnosti kongresovanja pa se baš pri desetem mednarodnem kongresu za kazensko pravo in izvrševanje kazni v Pragi niso preveč razgalile. Kakor izvajamo spodaj, prišlo je vendar le do nekoliko značilnih tez, ki bodo skoro gotovo učinkovite pri kazenskopravni zakonodaji nekaterih držav. Izven okvira razmotrivanj o teh vnaprej določenih problemih pa je nastopila vrsta odličnih predavateljev, politikov in učenjakov, ki so s svojimi izvajanjem dali kongresu res sijajni blesk.

II. Vnaprej določeni kongresni problemi. Mislimo, da slovenskih pravnikov ne bo preveč zanimal zunanji okvir kongresa niti ne osebnosti, ki so nastopale kot poročevalci ali debatêrji v sekcijah, zato se hočemo omejiti na stvarno sliko rezultatov, ki so bili oficialno priobčeni. (Opazili smo, da je redakcija kongresnega glasila — tiskan »Bulletin« je izhajal sproti dnevno in je prišel do štev. 5 — postopala zelo oprezno pri sestavljanju poročil o debatah.)

Samo to moramo pač omeniti, da je vodil kongresne plenarne razprave naravnost vzgledno prof. dr. Avguštin Miřička (Praga).

Program vprašanj se je delil na *čtetvero* sekcij, vsaka sekcija je dobila vprašanja v treh skupinah.

A. Prva sekcija je bila ustanovljena za zakonodajstvo. Njeno prvo vprašanje je bilo: Če se uvedejo polegrednih kaznivseskoziše očuvalna sredstva, ali kaže, da se ta sredstva klasificirajo in sistemizirajo? Pismene referate je podalo devet strokovnjakov, med njimi od Slovanov prof. Milota (Bratislava), prof. Makarewicz (Lwów), prof. Živanović (Beograd) in predsednik kasacije Subotić (Beo-

grad). O tem problemu so razpravljali na treh popoldanskih sejah, a za odgovor na vprašanje je bila sklenjena soglasno nastopna resolucija: a) »Neobhodno je potrebno, da se iz popolni sistem kazni s sistemom očevalnih sredstev, da se zasigura obramba društva tam, kjer se kazni ne dá uporabiti ali pa kjer je nezadostna. Očevalna sredstva imajo namen, da poboljšajo zločinca ali ga izločijo ali mu onemogočijo storiti zločin. Odrejeni jih morajo sodišča. Če se ne gleda na očevalna sredstva za mladostnike, se priporočajo zlasti (v francoskem originalu razprto »*notamment*«) take: I. *Odredbe, ki odvzemajo svobodo*: 1. internacija blaznih in anormalnih zločincev, ki pomenjajo socialno nevarnost, kolikor mogoče tako, da ozdravijo in se prilagodijo življenju na svobodi; 2. skrbstvena internacija alkoholičnih in takih zločincev, ki so podvrženi uživanju strupov; 3. internacija beračev in postopačev, da se privadijo delu; 4. internacija zločincev iz navade v svrhu izločitve (*elimination*), ne da bi se gubile s tem nade (*chances*) za poboljšanje v času, ko se to sredstvo uporablja. Ta internacija se mora vršiti v posebnih zavodih. II. *Odredbe, ne da bi bila odvzeta prostost*: Takšna najbolj učinkovita odredba je zaščitni nadzor (*patronage*) ali nadzirana prostost (*liberté surveillée*). Poroštvo (*caution*) za dobro ponašanje, zabrana, da se izvršuje izvesten obrt ali zvanje, čijih izvrševanje je bil vzrok zločina, pa zabrana krčem utegnejo imeti dobre uspehe. One se smejo, če treba, spojiti z zaščitnim nadzorom. Izgon inozemskih zločincev, ki bi utegnil škodovati mednarodnemu sodelovanju glede borbe zoper zločinstvenost, je poželjen samo, če je uporaba tega sredstva urejena z mednarodnimi pogodbami. III. *Odredbe imovinskega pomena*: a) Potrebno je predvideti poleg prejšnjih očevalnih še sredstva, ki merijo na to, da se zaplenijo predmeti, opasni za javno varnost, ali pa da se prenaré taki predmeti v nenapadalne predmete. b) Razen v izjemnih primerih se izvršitev očevalnih sredstev ne sme prekiniti. Dokler traja — izjemoma dovoljen — prekin, je potrebno, da se uporablja zaščitni nadzor. —

K tem resolucijam bi samo pripomnili, da niso prinesle nobenih bistvenih novotv v primeru s stanjem naše kazensko-pravne zakonodaje.

Drugo vprašanje zakonodajne sekcije je bilo: Ali je poželjno, da bi bila unificirana osnovna načela kazenskega prava in s kakšnimi odredbami in sredstvi? To velevažno vprašanje je obdelalo v obliki tiskanih poročil deset strokovnjakov, med njimi prof. Rappaport (Varšava). Soglasno sprejeta resolucija

se je glasila tako-le: 1. Unifikacija osnovnih načel kazenskega prava je poželjna zaradi tega, da se olajša skupna borba držav zoper zločinstvo in da se ustvari enotna podlaga za kazenskopravno vedo. 2. Težnje po poenotenju morajo imeti svoje meje tam, kjer se pričena nevarnost, da bi bile kazenskemu pravu v različnih državah odtegnjene neobhodno potrebne moči (*le forces indispensables*), ki jih dobiva iz historičnega razvoja dotične dežele (*p a y s*) in iz globokih korenin, ki so pognale iz srca ljudstva (*racine profondes qu' il a jetées dans le coeur de peuple*). 3. Za vélika polja (*domaines*) kazenskega prava se je udeleževalo zblizanje idej po trudu mednarodnih društev pravnikov in praktikov. Od tega skupnega dela se smejo pričakovati še ugodni uspehi za bodočnost, zato zasluži najresnejšo podporo. Skupna rešitev temeljnih vprašanj kazenskega prava se pospešuje nadalje tudi s tem, da se države na skupnem potu pomikajo v boju zoper izvestna kazniva dejanja. Vsaka taka prilika naj bi se porabila za preizkušnjo, ali je mogoče, da se dobi izven okvira dotičnega kaznivega dejanja skupna rešitev občnih problemov, ki so v zvezi s temi kaznivimi dejanji. —

Odgovor na vprašanje je prav lepo sestavljen, ali v stvari sami se zato rešitev problema ni pomaknila niti za korak dalje, ker ne pove nič novega, odločilnega.

Tretje vprašanje je bilo: Ali naj se opusté različne vrste kazni na prostosti in nadomesté z enotno kaznijo? Če se to vprašanje potrdi: kako organizirati enotno kazen: ali kot poljsko delo, nepoljsko s pridržbo na zaprtem kraju ali kot mešano zaprtje, specialna prikrojitev zaposlenja itd. Devet poročevalcev je oddalo v naprej svoja tiskana poročila, med njimi prof. Kalab (Brno) in prof. Wolter (Kraków).

O tem vprašanju je pač poročal glavni referent, a diskusija ni privedla do nobenega rezultata. Prišlo je do odgoditve. Za to vprašanje se je zlasti zanimala struja praktičnih strokovnjakov glede izvrševanja kazni na prostosti.

B. Druga sekcija je razpravljala o »upravi« (*administration*). Prvo vprašanje se je glasilo: Kako naj se ob obstoječih zakonih izvršujejo kazni na prostosti, da se obsojenci zopet pridobé za družbo, — ali s skupnim delom ali z izbiro in poplačilom naloženega dela, — ali naj se jim dovolijo razvedrila kot kino, radio in pod.? Tiskana poročila o tem vprašanju je dalo 12 strokov-

njakov, med njimi šef oddelka ministrstva pravde v Pragi dr. E m i l L á n y. Odgovor na vprašanje daje nastopna resolucija: Da se zagotovi učinkovitejša zaščita družbe, mora izvršitev kazni pomagati z vzgojnim poboljšanjem obsojencev z vsemi sredstvi, ki so po današnjem stanju pedagogike možna. Ona mora telesne sposobnosti obsojenca privedi do razvoja, pa tudi njegovo moralno in intelektualno vzgojo obdržati v vidu, pri čemer mora uporabiti kriminološko preiskavo in razdelitev zaprtih na stopnje, kakor se dá pač ob vzgoji s tem nanje vplivati. Poželjna svrha zahteva med drugim: a) sodelovanje lajkov pri izvrševanju kazni, lajkov, ki naj se izbirajo izključno po svojih osebnih duševnih in srčnih lastnostih, b) delo, ki ustreza sposobnostim zaprtih, naj se plačuje po tem, kako se delo vrši in kolikanj dobiček prinaša; c) možnost intelektualnega in fizičnega oddiha (odpočitka), ki naj se prilagodi navadam dotične dežele; take možnosti zaslužijo veliko večjo pažnjo kot se jim je posvečala doslej. —

Pripomnimo, da je bil v plenarni seji sprejet še dodatek k točki b): Primerni del obsojenčevega zaslužka naj se dá na razpolago osebam, katere morajo obsojenci preživljati.

Smernice odgovora na to vprašanje so sicer precej ohlapno izražene, vendar jih je treba vobče in zlasti glede dodatka k b) toplo pozdravljati.

Drugo vprašanje se je glasilo: Kako naj se organizira znanstveno = profesionalna vzgoja upravnega in nadzorstvenega osebja? Kakšne naj bodo garancije zanj in kakšne prednosti naj jim bodo priznane, da pridemo do najboljše izbire (*recrutement*)? Soglasni odgovor na to vprašanje se je izobličil šele v plenarni seji in je obsegal v glavnem te misli: Vsi funkcionarji uprave pri izvršitvi kazni morajo biti izučeni in postavljeni specialno za svojo funkcijo. Višji funkcionarji morajo imeti višjo znanstveno izobrazbo. Neobhodno je potrebno, da dobimo specialne šole za vzgajanje vodilnih in nadziralnih funkcionarjev. Ustanovitev znanstvenega instituta za penologijo in kriminologijo v vsaki deželi se zdi prav posebno potrebna. Ne bodo se smeli opustiti dopolnilni kurzi za že zaposlene funkcionarje. Treba je upoštevati povsem poseben način socialne in pedagoške izobrazbe. Kandidati za kaznilniško službo morajo pokazati svoje sposobnosti do praktične in sodniške vsotvršenosti (*accomplissement*) v svoji stroki. Kandidati za vodilne funkcije morajo razen tega pokazati s teoretičnim izpitom in s praktično službo, da znanstveno obvladajo probleme glede izvrševanja kazni. Stalno smejo biti sprejeti

samo kandidati, ki so pokazali v dobi »staža«, da imajo poleg poznanja potrebne prakse in vede osebno zanimanje za svoj poklic, pošten značaj, ljubezen do bližnjega, poznavanje ljudi, spretnost ravnati z anormalnimi ljudmi s fizičnega, intelektualnega in moralnega vidika. Raznim skupinam funkcionarjev, ako naj bodo delavni, je treba dati plačo, ki jim osigura gmotno stanje. Poželjno je, da se ustanovi za kaznilnično osebje poseben činovni razred (*rang spécial*) v državni činovniški hierarhiji. Za ženske kaznilnice se priporoča nastavljanje ženskih funkcionarjev, če moči tudi glede dušebrižništva. Vse te določbe naj bi veljale tudi za zavode, kjer služijo kazni mladostniki. —

Resolucija je mnogo tega, kar se je doslej smatralo kot postranska stvar, pravilno pridvignila na višino glavnih problemov, kar smatramo za važno pridobitev v korist pravnega ravnanja s kaznenci. —

Tretje vprašanje te sekcije je bilo: V kakšni izmeri in na kakšen način je treba v modernem kaznovalnem sistemu uporabljati jetniške celice poleg skupnih zaporov? Osem strokovnjakov, med njimi priv. doc. dr. Solnař (Praga), je oddalo svoja tiskana poročila. V sekciji pa je bila sprejeta resolucija: a) Zapor v celicah je organični del progresivnega sistema. Pri modernem izvrševanju kazni je zapor v celici preko noči neobhodno potreben. b) Osebe, ki so v preiskovalnem zaporu, spadajo načelno v celico. c) Zapor v celicah podnevi ima pri kratkodobnih kaznih na prostosti svoje dobre, pa tudi izvestne slabe strani. Dobre strani se dajo uveljaviti, slabe izogniti na podlagi primerne zdravniške službe in po sistemu klasifikacije kaznencev. č) Za dolgotrajne kazni se priporoča skupni zapor preko dneva, toda kaznenci ne smejo biti nikoli v skupnem zaporu, ako niso zaposleni ali ako so brez straže. Zastrážitev sme biti manj stroga, čim so kaznenci po enotnih kategorijah ločeni. d) Če je mogoče, sme se na prošnjo kaznenca dovoliti trajni zapor v celici, če se dobro ponaša in zasluži posebno upoštevanje iz fizičnih ali moralnih razlogov.

O tej sekcijski resoluciji, ki se nam v Srednji Evropi zdi precej dognana stvar, se je v plenarni seji razvila obširna debata. Oglasilo se je mnogo nasprotnikov sistema z zaporom v celicah. Ameriška skupina kongresistov je zahtevala drugačno solucijo, češ da je čisto bolj priporočljiv sistem skupnega prenočevanja kaznencev (*dortoir pour la nuit*) in skupne zaposlitve čez dan. Predsednik plenuma je predlagal, da naj sekcija vnovič razpravlja o tem vprašanju; to pa ni bilo mogoče, ker ni bilo časa. Bilo je še drugih manj

pomembnih izpreminjevalnih predlogov, ki so bili zavrženi, zgolj predlog belgijske skupine kongresistov, ki pa je takisto priporočal za izvestne posebne prilike, da naj se nadomesti sistem zapora v celicah s sistemom skupnega zapora, je bil sprejet s prav malo večino. Tako se je pokazalo, da zdaleka še ni mednarodnega soglasja o pravilnosti sistema kazni na prostosti, ki je bil pri nas z najnovejšimi zakoni že uveden.

C. Tretja sekcija je bila postavljena, da se bavi z vprašanji preprečitve zločinstvenosti. Dobila je nastopna vprašanja: Kako naj se spravi v sklad potreba, ki jo čuti tako justica kakor tudi vobče družba, da se poizve prejšnje življenje izvestnih oseb, z idejo rehabilitacije in z naporu, ki težijo za tem, da se na svobodo izpuščenemu kaznencu olajša naloga posledaj pošteno živeti? Ustrezna, v sekciji soglasno sprejeta resolucija je izrekla: I. Treba je težiti za tem, da bo izpust iz zapora tvoril sestavni del dobro premišljene metode, ki ima namen kaznenca poboljšati, kakor tudi, da bo zaposlitev v prostost izpuščenega z nadzorstvom (*libéré sur parole*) nadaljevanje ravnanja z njim v ječi. II. Kjer je treba, a) naj se vpliva na javno mišljenje in zainteresira javnost za poboljšanje na prostost izpuščenih kaznencev, b) poboljšljive osebe naj se oddelje od nepoboljšljivih, n. pr. s preskušnjo, ki jo izvrše društva za preskrbo odpuščenih kaznencev (*société de patronage*) in priporočajo naj se le poboljšljive osebe; c) postopa pa naj se individualno tako, da se izbere zaposlitev izpuščene osebe po značaju kaznivega dejanja in po njegovem socialnem položaju (*condition sociale*). III. Želeli je treba, da se institut rehabilitacije uredi na zakonit način.

Plenumu ta sicer idealno zamišljena ali praktično težko izvedljiva resolucija v svojem drugem delu ni bila čisto po godu. Stavljene so bili izpreminjevalni predlogi, ki pa niso dobili večine. »Bulletin« ugotavlja, da je bila resolucija sprejeta z veliko večino. Glede rehabilitacije se vidi iz resolucije, da mnoge države še vedno niso sledile zahtevi, da uzakonijo to pravno snov.

Drugo vprašanje je imelo tole vsebino: Kakšni so doslejšnji rezultati zakona o pogojni obsodbi in pogojni izpustitvi iz kazni? Kakšne preosnove se eventualno priporočajo, da bosta ti pravni instituciji čim učinkovitejši? Kako naj se organizira nadzorstvo pogojno oproščenih, da jih bodo, če izpolnijo pogoje, sigurno pogojno oprostili v najkrajši

dobi, ki je v zakonu določena? Na kakšen način naj se organizira zaščitni nadzor (*patronage*) pogojno obsojenih in pogojno oproščenih oseb od dežele do dežele? Od osmih poročevalcev, ki so podali tiskane referate vnaprej, je omeniti edinega Slovana med njimi Borisa Ivanova (Sofija). V sekciji je bil sprejet v bistvu sledeči odgovor: Pogojna obsodba in pogojni odpust iz kazni se smejo uporabljati samo pri tisti vrsti zločincev, ki so za tak sistem resnično pripravni. Upoštevati je treba v to svrho individualnost zločincev in stanje socialne opasnosti, ki jo kažejo. Sodnik oziroma oblastvo, ki naj odloča o pogojni obsodbi ali o odpustu iz kazni, se mora ozirati na podrobna izvestja, ki jih dajejo o fizičnih, materialnih, duševnih in moralnih razmerah zločincev funkcionarji društev. Zaščitni nadzor (*patronage*) je neobhodno potreben za dober iztek pogojne oprostitve, redovito potreben za uspeh pogojne obsodbe. Države, ki še niso prevzele popolnega sistema zaščitnega nadzora po javnih funkcionarjih, naj dajejo subvencije privatnim zaščitnim društvom, da bodo mogla najeti čim več plačanih oseb, a one same naj zaposlijo čim več nadzornikov za delo teh društev. Znanstvena izobrazba teh oseb mora biti sistematično organizirana. Ni poželjno, da bi se dala obsojencu garancija, da bo pogojno oproščen v najkrajši dobi, ki jo določa zakon. Pač pa mu je treba dati garancijo, da se bo vprašanje pogojne oprostitve eventualno preskusilo v najkrajšem roku, ki ga določa zakon, a to po nepristranskem oblastvu. Poželjno je, da se združijo vsa zaščitna društva vsake države v državno centralo, vse centrale raznih držav v mednarodno udruženje. Mednarodno udruženje naj izdela pravilnik za podpiranje kaznencev ali pogojno iz kazni izpuščenih, ki jim je dovoljeno bivati v drugi državi. Pozneje naj se v tem pogledu sklenejo mednarodne pogodbe.

Tudi ta resolucija ni bila v plenumu soglasno, ampak *à une grande majorité* sprejeta, to pa z dodatkom, ki pomenja prav malo: »Države, ki se poslužujejo javnih funkcionarjev za izvrševanje zaščitnega nadzora, naj organizirajo to službo tako, da bo na vsak način kos vsem potrebam.«

Tretje vprašanje je bilo: Ali je mogoče mednarodno sodelovanje, eventualno pod kakšnimi pogoji, za opazovanja porasta ali padca zločinstvenosti in preskuševanja njenih vzrokov? Tiskana poročila je podalo deset referentov, od Slovanov priv. docentinja dr. Veselá (Praga), just. ravn. Maleszewski (Varšava) in pisec teh vrstic.

Odgovor se je glasil: Mogoče in poželjno je ustvariti stalno mednarodno komisijo z nalogo, da realizira mednarodno sodelovanje v pogledu na organizacijo znanstvenega studija po enakoobraznih metodah, kateri so vzroki, da zločinstvenost fluktuiraa. V to komisijo pošlje kot člane *Commission Internationale Pénale et Pénitentiaire* po najmanj enega delegata za vsako državo, a komisija bodi njej neposredno podrejena. Pod istimi pogoji naj se ustvari posebna komisija, ki naj izdelaa enakoobrazno metodo za znanstveno proučevanje zločincev. V plenarni seji je bil sprejet sklep, ki se bavi samo z idejo, pa opuščaa vsako željo po ustanovitvi komisij za gori označene cilje, kar jasno kaže, da prezidij kongresa ni smatral ušvaritev teh dveh komisij za izvedljivo. Švar ostane torej na papirju.

Č. Četrta sekcija je imela nalogo obdelati mnenje o vprašanih glede mladoletnih zločincev. Prvo vprašanje: Kako se naj sestavljajo mladinska sodišča, kako naj se organizira njih pomožno osebje? Med petnajstimi poročevalci o tem vprašanju je zaznamovati od Slovanov bana Šilovića (Zagreb), min. svet. Schobra (Praga) in prof. Mogilnickega (Varšava). Odgovor sekcije je bil: Odločba glede kaznivih dejanj, storjenih po mladostnikih, pa bilo sodišč, bilo drugih uradov, mora biti — drugače kot pri odraslih obdolžencih — poverjena osebam, ki so po svojem poznavanju mladostnikov za to sposobne in navdahnjene od ideje, da treba mladino ščititi. Mladinsko sodišče naj ima, če le mogoče sodnika poedinca, ki se je v mladinskem sodstvu specializiral, ali pa naj se pritegnejo prisedniki, načeloma zdravniki, pedagogi in osebe socialnega skrbstva. Zelo se priporočaa sodelovanje žensk, bodisi kot sodnic, bodisi kot prisednic. Treba je natančno preskusiti predživljenje, socialni milje in značaj mladostnikov, da se sodišče informira o potrebi ukrepov. Med temi preskušnjami naj se pritegnejo v najizdatnejši meri k sodelovanju psihiatrični izvedenci in pa institucije socialnega skrbstva. Pomožno službo pri mladinskih sodiščih naj opravljajo osebe, ki so specialno tehnično izobražene in se posvetijo stalno tej nalogi. Prostovoljni sodelovalci so prav posebno zaželeni, vendar je potrebno, da jih vodijo in nadzirajo socialni delavci po poklicu. Ta pomožna služba bodi preventivna in kurativna in naj obsega vse dobe pred kazensko pravdo in med njo in še po sodbi. Za olajšanje zdravniške in fiziološke preiskave mladostnikov naj se ustanove posebni opazovalni zavodi, ki morajo biti sodiščem na razpolago. Takisto je treba specialne zavode organizirati, da se zasi-

gura izvršitev *mesures de traitement*, vendar ostane sodišču pri tem nadzorovanje izvršitve in pravica, da se odredba modificira, suspendira ali pogojno, oziroma dokončno ustavi.

To resolucijo je sprejel plenum »à mainlevée«, kar znači, da je zadela pravo; ni pa po našem mišljenju s tem rečeno, da je realizacija teh željâ v doglednem času mogoča.

Drugo vprašanje: Ali je poželjno, da od dajajo redna sodišča mladostne zločince v posebne zavode ali oddelke, in, če se temu pritrdi, katera oblika bi bila najboljša?

Odgovor sekcije se je glasil: Če se naj želi, da naj bodo oblastva (*magistratures*), ki skrbé, da se očuva deca pred zločinstvenostjo (n. pr. mladostniki do 14. leta), in sodišča, ki so specializirana za uporabljanje kazenskega zakonika in sodnega kazenskega postopnika na mlajše mladostnike (*jeunes de première jeunesse*, n. pr. od 14. do 18. leta), institucije, ki se nazivajo vobče »sodišča za mladinska sodišča« (*tribunaux pour enfants*), onda je skrajno poželjno, da se omogoči občnim sodiščem (*tribunaux ordinaires*), da namēščajo še mlade zločince, ki niso prekorali prve mladostne dobe (n. pr. od 18. do največ 25. leta), v posebnem zavodu ali vsaj v posebnem oddelku (*quartier special*) z vzgojevalno disciplino v najširšem pomenu besede. Če se uvede posebna institucija, je tudi želeti, da se ji da drugačen naslov kot »ječa«.

V plenarni seji kongresa se je najprej predlagalo, da naj se izraz »*magistratures*« izmenja z »*organismes*«. Zastopnik Severne Amerike je priporočal dodatek v tej smeri, da treba posebnih zakonov, ki urejajo mladinsko sodstvo, da morajo soditi specializirani sodniki, da se sme vršiti upotitev v zavod samo, kjer sistem preizkušnje (*système de probation*) še ni bil uporabljen ali pa je propadel (*on a échoué*). Resolucija in dodatek sta bila sprejeta z veliko večino glasov. Ni treba šele poudarjati, da za Jugoslavijo ta resolucija ne pomenja v bistvu nobene novote.

Tretje vprašanje četrte sekcije je bilo — v nekotifiko drugačni zvezi — že stavljeno na IX. kongresu v Londonu, pa prenešeno na sedajšnji kongres. Glasilo se je: Kako naj se organizira nadzorstvo, uprava in uporaba zaslužkov mladostnih zločincev, dokler so pod oblastjo sodnih odločb? Ali se smejo pokriti sodni stroški iz teh zaslužkov? Odgovor ni delal nikakšnih težav v sekciji ter ga je plenum »z aklamacijo« sprejel: Želeti treba, da se otvori za vsakega mladostnega obsojenca poseben račun o njego-

vih prihodkih; za upravo teh vsot mora garantirati država, poraba prihranjene gotovine se mora regulirati. Stroške pravosodstva in vzdrževanja mladostnega obsojenca nosi njegova rodbina, če se proglasi ona za odgovorno in če ni siromašna (*«la famille si celle — ci est reconnue responsable et non — indigente»*).

III. Predavanja. Kakor smo že uvodoma zapisali, kongresno delo po svojih resolucijah ni bilo baš impozantno, ampak šele specialna predavanja posameznih govornikov, ki so bila samo v rahli zvezi s kongresnimi temati, so dvignili njegov sijaj. Oglášeni so bili kot govorniki — že vnaprej dr. Alice Masaryk, predsednica češkoslovaškega Rdečega križa, dr. Eduard Beneš, minister zunanjih zadev, dr. Alfred Meissner, justični minister, in dr. August Popelka, predsednik najvišjega sodišča. Med kongresom pa se je prijavil kot posebni predavatelj še dr. Ervin Bumke, prezident najvišjega sodišča v Nemčiji. Omejiti se hočemo le na najvažnejše od važnega, kar so ti govorniki izvajali.

Takoj po otvoritvi kongresa je imel pozdravni govor justični minister dr. Alfred Meissner ter je nadaljeval, poudarjajoč važnost kriminalistike, zlasti pa sodelovanja zdravnikov, v bistvu tako-le: Kazenska izvršitev ne sme biti več šablonska. Ne samo vodstveni organi kaznilnic, ampak tudi nadzorniki morajo biti učitelji in vzgojitelji kazencev. Nauk o kriminalistiki ne sme pogrešati sociološke znanosti. Studij vzrokov kriminalistike je v ozkih odnošajih s socialnim skrbstvom. Toda sodelovanje lajikov ne sme biti izključeno; pri kazenskem pravosodstvu in pri vprašanjih jeftništva je sodelovanje lajikov potrebno. Baš odločitve o najtežjih deliktih morajo biti poverjene lajikom. Češkoslovaški načrt za kazensko pravosodstvo glede mladostnikov priporoča pritegnitev lajikov že v uvodnem postopanju. V senatu, ki bo izrekel odločbe, bodo trije sodniki, eden med njimi lajik. Pri glavnih razpravah bo imel važno vlogo tudi zastopnik sodnega skrbstva za mladostnike. Nadziranje izvrševanja kazni bo poverjeno svetu, ki bo sestojal iz strokovnjakov in lajikov. Zaključil je govornik svoja izvajanja: Zločinstvo je socialna bolezen, ki se ne da zatreti, vendar se more s sistematičnim, smotrenim delom olajšati.*

* Bodi dovoljeno, da navedem iz svojega referata, ki je bil že pol leta pred kongresom tiskan in izdan, zaradi primere, sledeči odstavek (str. 2): Nous concevons la criminalité des membres de la société, tant de point de vue étique que du point de vue sociologique, comme une maladie qu' on doit, de même qu' en médecine, combattre dans la domaine du

Ker pa gre za družabno bolezen, je potrebno sodelovanje celokupne družbe in vseh njenih slojev. Strokovnjaki imajo nalogo, da ugotové vzroke te bolezni in jih s primernimi sredstvi odstranjajo; drugim, lajičnim krogom pripade naloga, da pri tem poslu sodelujejo s strokovnjaki.

Referat druge govornice dr. Alice Masarykove, ki je bivala tiste dni kongresa v Ameriki, se je na plenarni seji prečital. Uvodoma je želela, da bi težnje kongresa vplivale ne samo na sodnike in na jetnike, ampak tudi na javno mnenje. Ko je bila med svetovno vojno na Dunaju v zaporu, je često opazovala, da so zapirali nepokvarjene ljudi v isto celico s starimi zločinci, takisto pa tudi, kako strašno so bolele sirove ali zasmehujoče besede nesposobnih stražarjev zaprte osebe. Kakšno olajšanje pa prinese funkcionar, čigar navzočnost razume zaprto osebo opomniti na njegovo neumrjočo dušo! Ali se vsi sodniki zavedajo, v kakšen svet pošiljajo obsojence? Ve li vsak kaznilnični ravnatelj, kam se obrne človek, ki je presedel leta v kaznilnici? Saj je marsikateri kaznenec po nekoliko letih kazni na prostosti že za vedno izključen iz človeške družbe... Za preventivo so najboljše klinike dobra sodišča, poboljševalnice in kaznilnice, ki pa naj ne pomenjajo poslopja, ampak osebe funkcionarjev. Če bi mi vedeli, kako naj se ohrani deca zdrava, srečna, normalna v polnem smislu besede, koliko manj bi bilo zločincev! Da bi mi le doumeli, deci nakloniti pravilno zaposlenost, zabavo in spokojnost, vse v harmonični vrsti! Vsi od nas, učitelji, zdravniki, sodniki, socialni funkcionarji, umetniki, bi morali pomagati staršem! Naj oživi vera, da so na tem svetu večne vrednote in da je vredno živeti za naše rodbine in za družbo polno plemenito življenje! Zbor kongresistov naj postane instrument, ki čuva pred zločinstvi.

Drugi dan je govoril minister za zunanje posle dr. E d v a r d B e n e š. Kot bivši profesor sociologije visoke šole je analiziral program kongresa, konstatiral nato neznanski napredek na polju kazenskega prava, ker se je naslonilo

droit, en la guérissant et en en prévenant le retour. Bien sûr que, si bien que les maladies constitutionnelles du corps humain ne peuvent jamais être complètement supprimées mais seulement considérablement atténuées par une prophylaxie énergique, à notre avis, la société humaine, elle aussi, est généralement incurable par rapport à la criminalité, mais les effets de la criminalité pourront être considérablement amoindris aussitôt qu'on prendra des mesures prophylactiques sociales énergiques, propres à endiguer des causes des crimes. Pis.

na biologijo, antropologijo, psihologijo in sociologijo. Skiciral je razne kazensko-pravne šole in se zaustavil pri sociološki. Le-ta spaja ne samo delikta z delikventom, ampak zlasti zločinca in njegov milje z njegovimi socialnimi razmerami in pogoji življenja. Kriminaliteta je v ozki zvezi s socialno organizacijo, s političnimi, gospodarskimi, socialnimi in rodbinskimi razmerami. To je dandanes vobče pripoznano dejstvo. Kriminologija kot znanost naj bi ne bila grana antropologije ali biologije, ampak sociologije.

Dojmiti se mora celotno i biološka stran, ki se tiče *physis* zločinca, i psihološka, ki raziskuje njegovo *psiche*, i sociološka, ki razlaga odnos zločinca do človeške družbe. Vsi ti činitelji so enako vredni pri nastanku zločina, vse je treba enako upoštevati, ko gre za izmero kazni. Govornik kot pristaš šole kritičnega realizma smatra za potrebno, da se ostvari sinteza individualnega, psihološkega faktorja, z drugimi besedami svobode in odgovornosti zločinca na eni strani in drugega faktorja, socialnih razmer, ki pospešujejo postanek zločina. So primeri, kjer prevladuje prvi činitelj, so pa tudi taki — in ti so številnejši — kjer prednjači socialni moment. Tudi sociološka šola postavlja za temeljni problem individualizacijo kazni. Govornikovi sklepi v tem pogledu so: 1. v politični akciji zoper zločinstvenost se mora paziti v prvi vrsti na individualno, psihološko stran zločinca, individualna odgovornost se mora priznati, 2. kaznen se ne sme določiti mehanično po meri odgovornosti, ker so vplivni tudi socialni faktorji, ki otežujejo ugotavljanje različne odgovornosti, ampak tudi po meri, v kateri je različno nevarno delovanje zločinca, kolikor le-to ogroža družbo, 3. zakonodajci, politiki in vlade se v borbi zoper zločinstvenost ne smejo omejevati na kaznovanje, ampak vsi morajo skrbeti za preventivna sredstva vobče-socialnega in moraličnega značaja, 4. delovanje sodnikov je daleko važnejše kakor ono zakonodajca; zato se mora zahtevati, da morajo biti sodniki, takisto pa tudi ravnatelji in upravniki kaznilnic osebnosti, ki bodo resnično kos svoji visoki nalogi in ki bodo mnogo bolje za svoj poklic pripravljeni ko doslej.

Kriminaliteta narašča. Vzroki so individualni kot n. pr. povečana občutljivost modernega človeka, jačji emocionalni elementi in strastvenost duševnega življenja, ali pa socialni kot n. pr. zvišanje števila zakonov, odredb, predpisov itd. Kazni naj se odredajo v višji meri človeško, humano; skrbeti se mora pri kaznovanju za tako postopanje, da je dana možnost, spraviti zločinca na pot poštenega življenja. Zahteva po humanizaciji kazni v navedenem smislu pa ne

vede do zaključka, da bi se eventualno izvestne kazni, n. pr. smrtna kazen, odpravile. »To bi bil prenagljen sklep. Zadnje vprašanje je namreč predvsem npravstveno, versko ali metafizično vprašanje in spada veliko manj ali pa sploh ne več v čisto znanost. Na noben način ne smejo oboje navedeni socialni pojavi, razvoj in poplemenitenje moderne kulture na eni strani, porast zločinstvenosti kot spremljajoči pojav na drugi strani, — vesti do splošnega oslavljenja varnosti pred zločincem. Raz stališče čiste sociološke znanosti zmanjševati mere za zatiranje zločina, se pravi te mere spraviti v skladnost s sukcesivnim razvojem počlovečavanja družbe same, ne da bi bilo treba pri tem a priori podleči vplivu te ali one filozofične ali metafizične teorije. Tega se mora tudi zakonodajec držati.«*

Govornik se je dotaknil nato še vprašanja o razmerju med zločini in neoliko. Vprašanje splošne izobrazbe se spravlja s stanjem zločinstvenosti v zvezo. Ali na tendenco k zločinstvu ne vpliva množica znanja, ampak značaj in kakovost pouka ali omike. Moderni pouk mora težiti tako za izobrazbo uma in inteligence, kakor tudi za izpopolnjenjem čustva, za čustvenostjo in ublaženjem strasti človeške duše; ta stran torej ne sme zanemarjati »moralične in eventualne verske elemente«.

Ob sklepu je govornik izrazil željo, naj bi mednarodno zblíževanje kriminalistov poglobilo tudi razmerje med državami v svrhu, da se ustvari skupna podlaga za bodoče moderno kazensko pravo.

Četrty govornik je bil predsednik vrhovnega sodišča v Brnu dr. Avgust Popelka. Njegova izvajanja so se tikala kriminalne politike. Vodilna misel moderne kriminalne politike je, da naj se sodnik ozira ne samo na snov kazenske razprave, ampak tudi na osebo in v celoti na moralno stanje storilca kaznivega dejanja in da

* Odstavek o tem, da je smrtna kazen upravičena, je naveden do besedno, ker je iz njega nastala takoj med kongresnimi dnevi polemika v praških časopisih, v kateri je bil minister Beneš označen kot pristaš smrtne kazni. Cele ankete so se objavljale, ki naj pobijajo njegovo stališče. V resnici pa se govornik ni spuščal v praktično stran tega vprašanja, ampak je govoril zgolj kot sociološki znanstvenik. Tudi iz osebnega razgovora z njim sem razvidel, da je on daleko od tega, da bi zagovarjal uvedbo smrtne kazni v današnjih časih. (Tudi še pozneje, n. pr. v »Zeitschrift für die gesammte kriminalistische Wissenschaft und Praxis«, letnik 1930., str. 210, stoji nekritična ugotovitev, da je bil minister dr. Beneš kot profesor sociologije za to, da se pridrži smrtna kazen.)

naj temu primerno izbere sredstvo za njegovo poboljšanje. Naloge sodišča so s tem povečane. Specializacija sodnikov in pomožnega osebja je potrebna, takisto pa tudi, da so sodniki razbremenjeni od nesodnega posla, in pa, da se poboljša gospodarski položaj sodniškega stanu. O tem bi morala biti prepričana tudi javnost, ali govornik dvomi, da bi bil sedANJI čas po vojni pravi čas za razumevanje takih problemov. Treba bo še pripravljanja javnosti v šoli, cerkvi, v vzgojevalnih društvih in s tiskom.

Predsednik vrhovnega sodišča v Nemčiji dr. Ervin Bumke je v svojem govoru ob sklepu kongresa povzel vse, kar zahteva danes moderna znanost o kaznovanju. Ločitev zaprtih oseb po spolu, starosti in vzroku zaporu; svrha izvršitve kazni bodi, jetnike navajati na red in delo, pripravljati jih na življenje na svobodi, нравno jih okrepiti. Izvršitev kazni na prostosti mora iti po stopnjah. Jetnike je treba zaposliti in pridobiti si morajo v zaporu znanja in spretnosti, da se utegnejo preživljati v prostosti sami. Kaznilnice morajo biti opremljene z modernimi stroji in orodjem. Jetniki morajo biti preskrbljeni glede zdravstva, oni pa naj imajo tudi priliko, da se duševno razvijajo. Treba je učiteljev in knjižnic. Inozemskim jetnikom bodi dovoljeno, da stopijo v stike z diplomatičnimi in konzularnimi zastopniki svoje države. Telesne kazni se smejo izvrševati samo pod najstrožjo kontrolo, takisto temnica. Pristne odredbe disciplinskega značaja se smejo uporabljati samo toliko časa, kolikor zahteva to na vsak način razdraženost jetnika. Vsak jetnik imej vsak dan priliko, da se sme pri-
tožiti pri upravi zavoda, pa tudi pri nadzorstvenem oblastvu.

Dopolnilo k vsem razpravam in predavanjem na kongresu je bilo vabilo na ogled moderne državne kaznilnice Bore pri Plznu. Na vse inozemske kongresiste je razgled po moderno urejeni kaznilnici napravil prav imeniten vtis. Češkoslovaška republika, ki je pred 5 leti povabila po svoji vladi mednarodni kongres kriminalistov v svojo sredo, sme zreti na potek kongresa in na utiske, ki so jih dobili kongresisti v njeni državi, pač z upravičenim ponosom.